ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ ΜΙΛΤ. ΓΙΑΝΝΟΥΛΙΔΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΜΗΝΑ ΓΑΛΙ(ΝΘ)ΙΩΝΑ

Εἰσαγωγή:

Δὲν θεωρῶ περιττὸν νὰ ἀναγράψω ὅτι λόγῳ τῶν παμπληθῶν ἡμερολογίων κατὰ τόπους, τῆς προχωρήσεως τῶν μηνῶν ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς καὶ τῶν χασμάτων τῆς παραδόσεως εἰς ποσότητα καὶ ποιόν, ἐγείρονται ἐνίοτε περὶ ἕνα μῆνα πλῆθος δυσεπιλύτων προβλημάτων. Ἡ λύσις αὐτῶν δὲν εἶναι μόνον ζήτημα γνώσεων τοῦ φιλολογικοῦ κλάδου τῆς ἐπιγραφικῆς μετὰ γενικωτέρου χειρισμοῦ τῶν ἀρχαίων πηγῶν, τῆς συντάξεως καὶ γραμματικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς θρησκείας, τῆς ἱστορίας, τῆς ἀρχαιολογίας, ἔτι τῆς ἀστρονομίας.

Καὶ ἐάν τις ἐξαντλήσῃ ὅλην τὴν ἐπιστημοσύνην ποτὲ 100% δὲν θὰ εἶναι βέβαιος ὅτι ἔλυσε πρόβλημα ὡς τὸ παρὸν περὶ τοῦ ἀναγραφέντος μηνός, εἰ μὴ διὰ τῆς ἀναμονῆς ἀνευρέσεως νέου ὑλικοῦ.

Αἰσθάνεται ὅμως τὴν γοητείαν ὅτι ἐνεβάθυνεν εἰς τὴν ἀρχαιογνωσίαν καὶ ἠκόνισε τὸ πνεῦμά του εἰς τὴν κονίστραν τῆς σοφίας.

Κύριον θέμα:

Ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 2953b ἐπιγραφὴ τοῦ C.I.G. (Lapis Oxoniensis) ἐμφανίζει τὸ ὄνομα μηνὸς ΓΑΛΙ - - ΙΩΝΟΣ.

Ὁ ἐκδότης Boeckh θεωρεῖ τὴν ἐπιγραφὴν προερχομένην ἴσως ἐκ τῆς Ἐφέσου χρονολογεῖ δὲ αὐτὴν περὶ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου (Aetas inscriptionis incerta est, sed fortasse Alexandro M. non multo recentor). Ὁ Homolle [1] ὡς Δηλιακήν, καίτοι κατ' αὐτὸν «οὔτε τὸ ὄνομα τοῦ μηνὸς οὔτε τοῦ λιμένος δὲν δύνανται νὰ ἀναφέρωνται εἰς τὴν Δῆλον» «ni le nom du mois ni celui du port ne peuvent être rapportés à Delos» [2] τάσσει δὲ αὐτὴν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Δηλιακῆς ἀνεξαρτησίας (314—166 π.Χ.). Ὁ J. Keil [3] δὲν εἶναι διόλου βέβαιος ὅτι ἡ ὅλη ἐπιγραφὴ κατάγεται ἐκ τῆς Ἐφέσου, χωρὶς νὰ θεωρῇ τοῦτο ἀδύνατον. «Ich bin gar nicht sicher dass die Inschrift aus Ephesos stammt, ohne dies für unmoeglich zu halten»· Οἱ J. καὶ L. Robert [4] ὡς Δηλιακήν, ἀνήκουσαν εἰς τὸ 207 π.Χ.

Πρὸς δήλωσιν τῶν μηνῶν οἱ μὲν Ἴωνες ἐπισημοτάτη πόλις τῶν ὁποίων εἶναι ἡ Ἔφεσος μετεχειρίζοντο οὐσιαστικὰ (π.χ. Ἑκατομβαιών, Πυανεψιών, Ποσειδεών) οἱ δὲ Αἰολεῖς καὶ Δωριεῖς ἐπίθετα (π.χ. Ἕρμαιος' Θεοξένιος, Ἰτώνιος).

Πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ μηνὸς τῆς ἐπιγραφῆς προετάθησαν:

Boeckh: Κ)αλ(αμα)ιῶνος (ἐκ τῆς Ἀφροδίτης ἐν Καλάμοις εἰς Σάμον· δι' ἐπιχειρημάτων ἀποκλείει τὴν διόρθωσιν εἰς Γαμηλιῶνα). Bergk: Γαλαξιῶνος ἀπὸ τῆς ἑορτῆς Γαλάξια εἰς Ἀθήνας πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς μητρός. Corsinus: Κ)αλ(λιμα)ιῶνος. Homolle: [5] Γαλι - - ιῶνος. Keil: Καλαμαιών: Der in dieser

1) Th. Homolle, Les Archives de l'intendance sacrée à Délos, BCH 1878, 333—344 Inscriptions de Délos, Paris 1887 σ. 137—139 I. Délos, 368 (1926).

2) BCH 1878, 334.

3) Τὴν γνώμην του ἐπληροφορήθην, δι' ἐπιστολῆς του εὐγενῶς ἀπὸ τῆς 23.12.1954. Ἡ Ἀκαδημία τῆς Βιέννης ἀνέλαβεν τὴν ἐπανέκδοσιν τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Ἐφέσου ἐκ τοῦ C. I. G.

4) J. καὶ Louis Robert, Rev. Et. Gr. (71) 1958 Bull. Épigr. σ. 307.

5) BCH 1878, 334 ὑποσ. 3.

Zeile teilweise ergaenzte Monatsname KALAMAION ist aus Ephesos bischer nicht bezeugt.

J. καὶ Robert : Γαλαξιῶνος ἢ Γαμηλιῶνος. Οἱ Hermann καὶ Ginzel[6] ὡς ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ παλαιοῦ Ἐφεσιακοῦ ἡμερολογίου ἔχουν τὸν Ταυρεῶνα.

Εἰς τὸ Ἡμερολόγιον τῆς Φλωρεντίας τὸ Κρητικὸν ἔτος ἔχει μῆνα Ῥαβίνθιον, τὸν ὁποῖον ὁ Hermann[7] ἑρμηνεύει ὡς ἐρεβίνθιον. Πρὸς αὐτὸν ἀναφέρεται προφανῶς ὁ ὑποτεθεὶς «Γαλι(νθ)ιὼν» ὡς ἄλλος τύπος μόνον καὶ ὀφείλει τις νὰ καθορίσῃ τὴν θέσιν τοῦ τελευταίου ἐντὸς τοῦ Κρητικοῦ ἡμερολογίου, λέγει ὁ Ahrens : Πρόκειται περὶ τοῦ Ἰουνίου, ἀρχικῶς Ἀπριλίου, λόγῳ τῆς κατὰ γενικὴν ἀποδοχὴν προχωρήσεως τῶν μηνῶν. Τοῦτο διὰ τὸ Ἐφεσιακὸν ἔτος εἶναι ὀρθόν, διότι ὁ τέταρτος μὴν τῆς χειμερινῆς τροπῆς δὲν εἶναι κατειλημμένος. Ὁ Ἰούνιος ἐπίσης δὲν ἔχει ὄνομα γενικοῦ κύρους. Τὴν γνώμην τοῦ Ahrens ἐδέχθη ὁ Κουμανούδης. Κατ' αὐτὸν εἰς «Συναγωγὴν λέξεων ἀθησαυρίστων» Γαλι(νθ)ιὼν - ῶνος[8] «ὁ, ὄνομα μηνὸς Ἐφεσίων CIG 2953β. Οὕτω κατὰ συμπλήρωσιν τοῦ Ahrens ἐν «Rhein. Mus». N. F. XVII σ. 356, ὅστις λέγει, ὅτι ἐπειδὴ *γάλινθος* «καθ' Ἡσύχιον οἱ ἐρέβινθοι, ὁ Γαλι(νθ)ιῶν θὰ εἶναι ὁ αὐτὸς τῷ Ῥαβινθίῳ μηνὶ τῶν Κρητῶν».

Πρὸς σαφέστερον καθορισμόν, ὁ μὴν τοῦ πολυπλόκου, ἐνδεχομένως Ἐφεσιακοῦ ἡμερολογίου, ἀνεζητήθη τυχὸν εἰς τοπικὰ ἡμερολόγια περιοχῶν τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Μ. Ἀσίας. Διὰ Κύζικον καὶ Σάμον ὁ Ahrens συμπληροῖ (ΓΑΛΙ)ΝΘΕ(ΩΝ) ἢ (ΥΑΚΙ)ΝΘΕ(ΩΝ), τὸν ὁποῖον καὶ δέχεται.

Εἰς τὸ ἡμερολόγιον τῆς Τήνου ἔχομεν ὑποθετικὴν συμπλήρωσιν μηνὸς Γαλινθιῶνος. Ὁ Preller[9] δέχεται αὐτήν, ταυτίζει δὲ τὸν μῆνα πρὸς τὸν Μουνυχιῶνα (Ἑκάτη Μουνυχίη—ὅροβος καθαρμοί).

Ἐτυμολογοῦντες τὸν Γαλι(νθ)ιῶνα ἐκ τοῦ *Ἰάλιον* «ἐρέβινθον ἢ τὴν θάλασσαν Κρῆτες» Ἡσύχιος, νομίζω ὅτι γλωσσικῶς καὶ ἐπιγραφικῶς δύναται νὰ εὐσταθῇ τὸ γράμμα F(=δίγαμμα)[10] καίτοι σπάνιον ὡς τὸ κόππα παρὰ τοῖς Ἴωσιν. Ἐπίσης παρ' Ὁμήρῳ ἀπαντοῦν ἀμφότεροι οἱ τόποι «αἶα» «γαῖα». Οὕτως ἔχομεν : Ἰάλιον, Γάλιον, Γαλινθιών.

Ὁ μὴν Γαλι(νθ)ιὼν ταυτίζεται ὡς ἐν ἀρχῇ εἴδομεν πρὸς τὸν Ῥαβίνθιον. Ὁ Ῥαβίνθιος ἀπαντᾷ ἐν Λατοῖ καὶ Μάλλᾳ ὡς Βακίνθιος—ἐκ παραδρομῆς κατὰ τὴν RE.

Ὑπὸ Stuart - Jones διωρθώθη εἰς Ὑακίνθιον (ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν μὴν τῆς Λατοῦς ἐπὶ κώδικος τῆς Λυῶνος).

Ἐπὶ ψηφίσματος τῶν Ναυπακτίων παρέχεται ἡ ἀκόλουθος συστοιχία τοῦ μηνὸς εἰς Κρήτην.

---

6) Herman - Ginzel, Handbuch der Math. Techn. Chr. Leipzig 1906—1914 II, σ. 336.

7) K. Hermann, Griech. Monatskunde, σ. 78.

8) Ἡ ἔκδοσις τοῦ «Μεγάλου Λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης» Liddell Scott ὑπὸ Ἀν. Κωνσταντινίδη, ἐν Ἀθήναις 1901 παραθέτει τὴν ἐπιγραφὴν μετὰ τοῦ μηνὸς Γαλινθιῶνος ὡς τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 3953 b τοῦ C. I. G. ἐσφαλμένως (ἀντὶ 2953 b). Ἐπίσης ὁ H. Herwerden, Lexicon Graecum Suppletorium et Dialecticum, Leyden 1902/4 εἰς λ. γάλινθοι γράφει : ἐρέβινθοι. H. Ionicum, unde nomen mensi Ephesio Γαλινθιὼν C. I. G. 3950 b, ὅπερ δὲν ἀνεῦρον. Δὲν ἀνεῦρον ἐπίσης μῆνα Γαληνθιῶνα (μὲ ἦττα), τὸν ὁποῖον εἶδον εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Θωμοπούλου, Πελασγικά, Ἐν Ἀθήναις 1912—1934 σ. 132. Ἐὰν δὲν πρόκηται περὶ παραδρομῆς τοῦ συγγραφέως εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωμεν : Ἰάλιον — Γάλιον — Γαλινθιὼν — Γαληνθιών, ὡς Ἰαληψὸς καὶ Γαληψὸς «πόλις Θρᾴκης καὶ Παιονίας» Στεφ. Βυζαντ. ΕΘΝΙΚΑ, Γαλιψός, Σουΐδας.

9) S. Preller, Griech. Mythologie, Berlin 1887—1926.

10) Granvilie Penn, On the primary argument of the Iliad and the Aeolic Digamma, O. V. Knoes, De Digamma homerico urs. 1872, 73/79.

Θεοί.

Ψήφισμα Ναυπακτίων.

'Αγαθαῖ τύχαι. 'Επὶ τῶν Αἰθαλέων κοσμεόντων Κνωσοῖ μὲν τῶν σὺν Κύδαντι τῷ(ι) Κύδαντος μηνὸς 'Ελχανίῳ, Λατοῖ δὲ ἐπὶ τῶν σὺν Διοκλεῖ τᾷ(ι) 'Ηρώδα μηνὸς Βακινθίῳ, ἐν δὲ 'Ολόντι τῶν σὺν Τηλεμάχω(ι) τῷ(ι) Γνώμιος μην(ι)) 'Α - - νίῳ).

Συστοιχία ἐν τοῖς τοπικοῖς Κρητικοῖς ἡμερολογίοις :

Κνωσὸς	**Λατὼ**	**Μάλλα**	**'Ολοὺς**
'Ελχάνιος	Βακίνθιος [11] ('Υακίνθιος	Βακίνθοις	'Α(γρι)άνιος [12]

Πρόκειται περὶ μηνῶν κατὰ τοὺς ὁποίους ἐλατρεύετο θεὸς τῆς βλαστήσεως καὶ εὐφορίας ἐν προκειμένῳ ὁ Ζεὺς Ϝελχάνος, καὶ ὁ 'Υάκινθος. Συνεδέσαμεν μῆνα Γαλινθιῶνα μὲ τὴν Γαλινθιάδα καὶ τὸν νήπιον 'Ηρακλῆ, τοῦ 29ου μύθου τοῦ 'Αντωνίνου Liberalis, ἐπειράθημεν δὲ ν' ἀναδείξωμεν καὶ διὰ τοῦ ἐτύμου αὐτὴν ὡς προϊστορικὴν θεὰν συγχρόνως βλαστήσεως καὶ θαλάσσης, τὸν 'Ηρακλῆ δὲ ὡς «νήπιον» θεόν.

'Αλλὰ καὶ ἐὰν ἐπρόκητο περὶ τοῦ μηνὸς Γαλαξιῶνος ἤτοι μηνὸς μὴ συναπτομένου ὀνόματι πρὸς ὁμώνυμον θεότητα οὐδόλως ἀνετρέποντο αἱ ἐν τῇ μελέτῃ ΙΑΛΙΟΝ ΕΑΛΟΝ ΓΑΛΑΝΘΙΣ ἐκτεθεῖσαι ἀπόψεις μας. 'Ο 'Ηρακλῆς συνδέεται ὡς «νήπιον» πρὸς τὴν προϊστορικὴν θεὰν τῆς 'Αργολίδος τὴν Ἥραν [13] «τὴν ἄνασσαν».

«Περὶ τοῦ γαλαξίου [14] . . . . 'Ερατοσθένης ἐν τῷ καταμερισμῷ μυθικώτερον τοῦ γαλαξίου κύκλου γεγονέναι ἐκ τοῦ τῆς Ἥρας γάλακτος. Τοῦ γὰρ 'Ηρακλέους ἔτι βρέφους ὄντος, καὶ τὸν μαστὸν τῆς Ἥρας ἐπισπασομένου σφοδρότερον, ἐκείνην ἀντισπάσαι· καὶ οὕτω περιχυθέντος τοῦ γάλακτος, κύκλον γενέσθαι, παγέντος. Τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ 'Ερμοῦ λέγει γεγενῆσθαι 'Ερατοσθένης, ὡς ἄρα ὁ 'Ερμῆς τοῦ μαστοῦ τῆς Ἥρας ἐσπάσατο».

'Εφ' ὅσον ὅμως εἰς μῆνα Γαλι(νθ)ιῶνα συνδέομεν λατρείαν ὁμωνύμου θεότητος (Γαλινθιάς) δὲν κωλυόμεθα νὰ ὑποθέσωμεν τὴν ὕπαρξίν του βεβαίαν.

Τὴν Γαλινθιάδα ἐθεωρήσαμεν ὡς συναφῆ πρὸς τὴν προϊστορικὴν Ἄρτεμιν ('Υακινθοτρόφος) [15].

11) Περὶ τοῦ 'Υακίνθου ὡς νηπίου θείου παιδὸς πνεύματος τῆς βλαστήσεως ἰδ. M. Nilsson, Minoam Mycenaean Religion and its survivals in Greek religion, Lund 1950, 557—8 καὶ Σπ. Μαρινάτου, Κρητομυκηναϊκὴ θρησκεία κατὰ τὰς παραδόσεις τοῦ καθ. κ. Σ. Μ., ἐν 'Αθήναις 1948, σ. 131.

12) Πρβλ. καὶ 'Αγριώνιον. Κατὰ ἐπιγραφὰς ἐπὶ ἀμφορέων τῆς Ναυκράτιδος μὴν Θηβαϊκὸς καὶ Ροδιακός. Εἰς Σικελίαν ὁ μὴν 'Αγριώνιος συνέπιπτε μὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους. Εἶναι ἀμφίβολον ἐὰν ὁ Θηβαϊκὸς μὴν εἶναι ὁ τέταρτος ἢ ἕβδομος τοῦ ἡμερολογίου. Κατὰ τὰς παλαιοτέρας αὐθεντίας Bischoff, Lipsius θεωρεῖται ὡς ὁ τέταρτος, κατὰ Latischew ὁ ἕβδομος. Πιστεύω ὅτι καὶ ἐνταῦθα ἰσχύει ἡ γνώμη περὶ τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς Γαλινθιῶνος τοῦ Ahrens : πρόκειται περὶ τοῦ 'Ιουνίου ἀρχικῶς 'Απριλίου λόγῳ τῆς κατὰ γενικὴν ἀποδοχὴν προχωρήσεως τῶν μηνῶν ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς καὶ Pauly — Wissowa — Kroll, RE, τομ. X, σ. 1381 ἄρθρ. Kalendar, BCH (24) 1905, σ. 204.

13) Περὶ τῆς προϊστορικότητος τῆς Ἥρας ἰδ. ἄρθρον μου «Ἥρα, Ζύγινον ἔδος» ΠΛΑΤΩΝ, ἔτ. Θ 1957, σ. 139.

14) Ad Eusebii Chronicon Appendix Achillis Tatii Isagore ad Arat. Phaenomena Eusebii Pamphili I, Patr. Gr., τόμ. XIX 969. 'Ιδὲ καὶ 'Ερατοσθένους, Καταστερισμοὶ XLIV Κύκλος Γαλαξίας, Μυθογράφοι, A. Westermann, Brunsvigae 1843 : φασὶ τὸν 'Ερμῆν ὑπὸ τὴν γένεσιν ἀνακομίσαι τὸν 'Ηρακλέα καὶ προσσχεῖν αὐτὸν τῷ τῆς Ἥρας μαστῷ, τὸν δὲ θηλάζειν».

15) 'Ιδ. ὑποσημ. 11.

Ἀγράνια εἰς Ἄργος καὶ Θήβας ἑωρτάζοντο κατὰ μῆνα ἀντίστοιχον πρὸς τὸν ὑποθετικὸν ἕως σήμερον Γαλινθιῶνα πρὸς τιμὴν ὡς ἡ Γαλινθιὰς τοῦ μύθου Προιτίδος[16]. Ἡ συστοιχία τοῦ Γαλινθιῶνος[17] κατὰ τ' ἀνωτέρω, καθιστᾷ δυνατὴν τὴν ὕπαρξίν του ὡς μηνὸς ἀνοίξεως. Κατ' αὐτὸν ἐλατρεύετο ἡ ΓΑΛΙΝΘΙΑΣ ὡς ἡ Ἄρτεμις «ἄνασσα Ἐφέσου Κρησία φαεσφόρος»[18] μὲ νήπιον ἴσως θεὸν τῆς βλαστήσεως καὶ εὐφορίας (Ἡρακλῆ), ὡς ἐπιβεβαιοῖ ἡ ἐποχὴ εἰς τὴν ὁποίαν ὁ μὴν οὗτος ἴσως ἀνήκει. Ἐπὶ βωμοῦ τῆς Ἐφέσου Ἡρακλῆς φέρει τὴν ἐπωνυμίαν Ἐφέσιος[19]. Χρήζει ἐπίσης προσοχῆς διὰ τὴν δι' ὁμωνύμου μηνὸς βλαστήσεως πιθανὴν σύνδεσιν Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος καὶ Κρητικῆς θεᾶς ἡ σύγκρισις τοῦ «πολυμάστου» λατρευτικοῦ ὁμοιώματος τῆς Ἐφεσίας[20] θεᾶς πρὸς εἰδώλιον ἐξ Ἁγ. Τριάδος τοῦ ὁποίου τὸ κατώτερον μέρος καλύπτεται μὲ μικροὺς «κόμβους». Εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα (Κρήτη) ἐλατρεύετο γνωστὴ μορφὴ τοῦ νηπίου Κρηταγενοῦς Διός, ὁ Ζεὺς Γελχάνος[21].

Ἡ πολυώνυμος χορεία τοῦ νηπίου πανθέου ὡς καὶ οἱ, Βῆλος, Ταμμούζ[22] καὶ Ἄδωνις[23], εἶναι ὁ γνωστὸς συμβολισμὸς τῆς ἐαρινῆς ἀναβιώσεως καὶ τῆς ὀπωρινῆς φθίσεως τῆς φύσεως.

---

16) Πρὸς τὸν νήπιον θεὸν (Κρηταγενῆ Δία) εἶναι συνυφασμένη ἡ ἑορτὴ τῆς Αἰώρας, δι' ἑνὸς αἰτιολογικοῦ μύθου τοῦ Ὑγίνου. Ἡ τροφός του Ἀμάλθεια ἀνήρτησεν αὐτὸν ἐντὸς τοῦ λίκνου του (λικνίτης) ἐπὶ δένδρου διὰ νὰ μὴ δύναταί τις ν' ἀνεύρῃ αὐτὸν εἰς οὐρανόν, γῆν καὶ θάλασσαν Ὑγιν. Μυθ. 139. Πρβλ. Αἰώραν—Μαῖραν, Προιτίδα Μαῖραν [(= ἀστερισμὸς τοῦ κυνός). Λεπτομερείας εἰς μελέτην μου ΙΑΛΙΟΝ—ΕΑΛΟΝ—ΓΑΛΑΝΘΙΣ σ. 27 καὶ 29 ὑποσ. 37] διὰ τὴν Ἀκαλανθίδα ἀντὶ τῆς Γαλινθιάδος ἐκ τοῦ ἐτύμου «αἰκάλλειν», τῆς παραλλαγῆς τοῦ Λιβεραλείου μύθου [ἔνθα ἀνωτ. σ. 11 κεφ. Τύποι παραλλαγαί. ἰδ. καὶ μελέτας μου «Ζεῦς Αἴκαλος—Ἀκακαλλὶς Σκύλλιον ὄρος» «ΠΛΑΤΩΝ 1958 σ. 111 ὡς καὶ «Ζεῦ Δικταῖον ἀείσομεν ἠὲ Λυκαῖον oder Diktynna—Ida» «ΠΛΑΤΩΝ» 1956 σ. 78 ὡς καὶ μῆνα Ἀγριάνιον τῆς Ὀλοῦντος / Ἀγράνια ἢ Ἀγριάνια πρὸς τιμὴν Προιτίδος]. Ζεὺς Κυναιθεὺς εἰς Τζέτζην, Σχολ. εἰς Λυκοφρ. Ἀλεξ. 400.

17. Εἰς Ἡσύχιον λ. γέρινθος ὑποσημ. γέλινθος, γάλινθος, λέβινθος, ἰάλιος, ῥάβινθος. Ὁ μὴν Λαβίνθιος=Πυανεψιών (Hermann, Griech. Monatskunde σ. 78). Διὰ συστοιχίας μηνῶν ἰδ. καὶ εἰδικὰ ἄρθρα τῶν ἐπιστημονικῶν λεξικῶν ὡς καὶ J. F. Mountford, De mensium nominibus, J. H. S. (43) 1923 σ. 102—116.

18) CIG 6797.

19) Ψευδο-Ἡρακλ. Ἐπιστ. 4, RE τόμ. 5² σ. 2773 ἄρθρ. Ephesios.

20) Franz Miltner, Ephesos, Wien 1958 σ. 102, σ. 41 ἀπεικ. 31. Ἄγαλμα Μουσείου Νεαπόλεως καὶ εἰδώλιον τοῦ Βρεταννικοῦ μουσείου ἰδ. εἰς Λ. Persson, The religion of Greece in prehistoric times, Los Angeles 1942 σ. 145 εἰκ. 26.

Ἐφέσια ἤγοντο κατὰ τὸν μῆνα Ἀρτεμισιῶνα (RE τομ. 5² λ. Ephesia), ὁ ὁποῖος ἀντιστοιχεῖ πρὸς Μάρτιον—Ἀπρίλιον (RE τόμ. V σ. 2803, ἄρθρ. Ephesos, M. Nilsson, Griech. Feste σ. 187). Διὰ λατρευτικὴν σχέσιν Κρήτης Ἐφέσου εἶναι γνωστὸς ὁ προϊωνικὸς ἀποικισμὸς τῆς Ἐφέσου ὑπὸ Λελέγων (λαὸς νήσων Αἰγαίου ὑπήκοοι τοῦ Μίνωος καθ' Ἡρόδοτον 1. 171) καὶ Λυδῶν. Ὡς δὲ εἰς Κρήτην «Ταύρους δὲ κατὰ προαίρεσιν ἐν Ἰωνίᾳ παῖδες Ἐφεσίων ἀγωνίζονται» Ἀρτεμιδ. Ὀνειρ. 1. 8.

21) Περὶ Διὸς Γελχάνου τῆς Φαιστοῦ ὡς «Ταλετίτου» ὡς καὶ δι' Ἑλλάνια ἐν Γόρτυνι, Λύττῳ, Κνωσσῷ, ἰδ. Κ, Γιαννουλίδου, Ζεὺς Ταλετίτας—Δαμία—Αὐξησία, Χαριστήριον εἰς Ἀν. Κ. Ὀρλάνδον Δημοσ. τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολ. Ἑταιρ. 1967 τόμ. Δ' σ. 141, ὑποσ. 7.

22) Ἰεζεκιὴλ Η 14, Γ. Frankfort, The archetype in analytical psychology and the history of Religion, Journal of the Warburg and Courtauld Institutes (21) 1958.

23) Τὰ Ἀδώνια εἰς τὴν Δύσιν ἤγοντο ἐπὶ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, (εἰς Συρίαν κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους Πάσχα, Frazer, Adonis, Attis, Osiris, London 1907 σ. 155) εἰς Ἀνα-

Καὶ ἐὰν μὲν εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 2953 b ἐπιγραφὴ τοῦ C. I. G. προέρχεται ἐκ τῆς Ἐφέσου, ἴσως θὰ εἴχομεν περισσοτέρας πιθανότητας ἐπαληθεύσεως τῶν ἀναγραφέντων.

Κατὰ πόσον ὅμως μὴν Γαλι(νθ)ιὼν εἶναι καὶ μὴν Ἐφεσιακός; Ἐγείρονται πάντα αἱ ὑπὸ τοῦ Homolle [24] ἐκτεθεῖσαι ἀπόψεις, τὰς ὁποίας ἠσπάσθησαν καὶ οἱ Robert [25], περὶ τῆς ἐπιγραφῆς ὡς ἐκ τοῦ περιεχομένου της καὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἱεροποιῶν ἐνιαυσίων ἀρχόντων, διαχειριστῶν τοῦ ἱεροῦ, διαδόχων τῶν ἀμφικτυόνων Ἀθηναίων, ὡς Δηλιακῆς. Ἰσχύει τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ ἐπ' αὐτῆς ἀναγραφέντος μηνός;

Ἄνευ οὐδεμιᾶς προκαταλήψεως παραθέτομεν ἐπιχειρήματα διὰ τῶε ὁποίων ἐνδέχεται νὰ ἰσχυρισθῶμεν σύναψιν ἐπιγραφῆς μετὰ τοῦ μηνὸς πρὸς Ἔφεσον. Δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν αὐτὰ εἰς τρεῖς κατηγορίας :

Α. Τὰ ἐκ τῆς σχέσεως Ἐφέσου πρὸς Δῆλον.

Β. Τὰ ἐκ τῆς εὐρείας διαδόσεως τῆς λατρείας τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος.

Γ. Τὰ ἐνισχύοντα σχέσιν Ἀθηνῶν διὰ τῆς Δήλου πρὸς Μ. Ἀσιατικὰ παράλια—Ἔφεσον, καὶ δυνάμενα νὰ διαφωτίσουν ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς 2953b ἐπιγραφῆς ἐκλογὴν ἱεροποιῶν ἐνιαυσίων ἀρχόντων, διαχειριστῶν τοῦ ἱεροῦ, διαδόχων τῶν ἀμφικτυόνων Ἀθηναίων.

Δὲν ἐγείρεται ἴσως καὶ ὡς πρὸς τὸν χῶρον εὑρέσεως τοῦ λίθου μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς πρόβλημα, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν δύο στοιχεῖα χαρακτηριστικὰ τῆς Ἐφέσου.

Κατὰ τὸ ἓν παραδιδόμενον ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου, ἡ Ἔφεσος ἔφερε καὶ τὴν ὀνομασίαν Σμύρνα ὡς καὶ Σάμορνα, ἐὰν δὲν ἔχωμεν σύγχυσιν τῆς αὐτῆς λέξεως, κατὰ τὸ ἕτερον μετῳκίσθη εἰς νῦν περιοχὴν ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου.

Παραθέτω τὰς πηγάς : «ἡ δὲ πόλις [26] ἐν κοίλῳ τόπῳ κατοικισθεῖσα χειμῶνος κατεκλύσθη καὶ μυρίων ἀποθανόντων Λυσίμαχος τὴν πόλιν μετέθηκεν ἔνθα νῦν, καὶ Ἀρσινόην αὐτὴν ἀπὸ τῆς γυναικὸς Ἀρσινόης ὠνόμασεν, οὗ τελευτήσαντος ἡ προτέρα κλῆσις ἀνελήφθη. φέρεται δὲ Δούριδος ἐπίγραμμα τοῦ Ἐλαΐτου εἰς τὸν κατακλυσμόν . . . . . ».

Παρὰ Στράβωνι [27] «μέχρι μὲν δὴ τῶν κατὰ Κροῖσον οὕτως ᾠκεῖτο, ὕστερον δ' ἀπὸ τῆς παρωρείου καταβάντες περὶ τὸ νῦν ἱερὸν ᾤκησαν μέχρι Ἀλεξάνδρου. Λυσίμαχος δὲ τὴν νῦν πόλιν τειχίσας, ἀηδῶς τῶν ἀνθρώπων μεθισταμένων, τηρήσας καταρράκτην ὄμβρον συνήργησε καὶ αὐτὸς καὶ τοὺς ῥινούχους ἐνέφραξεν ὥστε κατακλύσαι τὴν πόλιν· οἱ δὲ μετέστησαν ἄσμενοι. Ἐκάλεσε δ' ΑΡΣΙΝΟΗΝ ἀπὸ τῆς γυναικὸς τὴν πόλιν, ἐπεκράτησε μέντοι τὸ ἀρχαῖον ὄνομα. ἦν δὲ γερουσία καταγραφομένη, τούτοις δὲ συνήεσαν οἱ ἐπίκλητοι καλούμενοι καὶ διῴκουν πάντα».

τολὴν δὲ ἐπὶ τῆς θερινῆς τροπῆς. Καὶ περὶ ἑορτασμοῦ Ἀδωνίων κατὰ τὸ φθινόπωρον ἰδ. Ν. Πολίτου, Μαγικαὶ τελεταὶ πρὸς πρόκλησιν ὀνείρων ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ τόμ. Γ' σ. 30—37. Ἰδ. καὶ Γ. Μέγα ἔνθ. ἀνωτ. σ. 161, 191. Ἀναλογίαν ἐμφανίζει καὶ ὁ Χουρριτικὸς μῦθος τοῦ Τελεπινοῦ ἰδ. Πάπυρος-Λαρούς, Παγκοσμ. Μυθολ. Α 83.

24) Homolle, Inscription de Delos BCH II 1878 σ. 334.

25) Ἔνθ. ἀνωτ. Εἰς RE τόμ. IV σ. 2498 ἄρθρ. Délos, CIA II 985 ΔΕ (Δηλιακὴ Ἄρτεμις = Ἑκάτη). Πρβλ. τὰ εἰς εἰδικὸν κεφαλ. τῆς μελέτης ΙΑΛΙΟΝ ΕΑΛΟΥ ΓΑΛΑΝΘΙΣ σ. 35 γραφέντα περὶ Γαλινθιάδος—Ἑκάτης.

26) Στεφ. Βυζαντ. Ἐθνικὰ λ. Ἔφεσος.

27) Στράβ. Γεωγρ. ΙΔ 640.

Εἰς Ἔφεσον κατὰ Στράβωνα [28] καὶ Τάκιτον [29] εὑρίσκομεν *Ὀρτυγίαν* [30] (Ὀρτυγία ἐκαλεῖτο καὶ ἡ Δῆλος) ὡς καὶ ἀνάλογον μῦθον γεννήσεως τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, εἰς τὸ ὑψούμενον δὲ ὄρος Σολμισσὸν [31] οἱ Κούρητες τύπτοντες τὰ ὅπλα ἐπροστάτευσαν τὰ νήπια ἐκ τῆς ζηλοτυπίας τῆς Ἥρας. Ἀναφέρεται ἐπίσης ἐτησία πανήγυρις, σύλλογος Κουρητῶν, μυστικὴ θυσία. (Ἔφεσος) «εἶτα λιμὴν Πάνορμος καλούμενος ἔχων ἱερὸν τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος· εἶθ' ἡ πόλις. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ παραλίᾳ μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάσσης ἐστὶ καὶ ἡ ΟΡΤΥΓΙΑ διαπρεπὲς ἄλσος παντοδαπῆς ὕλης, κυπαρίττου δὲ τῆς πλείστης. διαρρεῖ δὲ ὁ Κέγχριος ποταμός, οὗ φασι νίψασθαι τὴν Λητὼ μετὰ τὰς ὠδῖνας. ἐνταῦθα γὰρ μυθεύουσι τὴν λοχείαν καὶ τὴν τροφὸν τὴν Ὀρτυγίαν καὶ τὸ ἄδυτον ἐν ᾧ ἡ λοχεία, καὶ τὴν πλησίον ἐλαίαν, ᾗ πρῶτον ἐπαναπαύσασθαί φασι τὴν θεὸν ἀπολυθεῖσαν τῶν ὠδίνων. ὑπέρκειται δὲ τοῦ ἄλσους ὄρος ὁ Σολμισσὸς [31], ὅπου στάντας φασὶ τοὺς Κουρῆτας τῷ ψόφῳ τῶν ὅπλων ἐκπλῆξαι τὴν Ἥραν ζηλοτύπως ἐξεδρεύουσαν, καὶ λαθεῖν συμπράξαντας τὴν λοχείαν τῇ Λητοῖ. - - ἀρχαῖά ἐστι ξόανα - - - ἡ μὲν Λητὼ σκῆπτρον ἔχουσα, ἡ δ' Ὀρτυγία παρέστηκεν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ παιδίον ἔχουσα. πανήγυρις δ' ἐνταῦθα συντελεῖται κατ' ἔτος - - - τῶν Κουρήτων ἀρχεῖον - - συμπόσια καί τινας μυστικὰς θυσίας ἐπιτελεῖ».

Ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς σκέψεώς μας οἱ Κούρητες συναπτόμενοι πρὸς τὸν Κρηταγενὴ νήπιον Δία, τὸν Μέγιστον Κοῦρον τοῦ Ὕμνου τοῦ Παλαικάστρου, τὸν ἐπικαλούμενον ἐτησίως νὰ εὐδοκιμήσῃ τὴν συγκομιδήν, συνᾴδουν διὰ σύνδεσιν ΓΑΛΙΝΘΙΩΝΟΣ, πρὸς Κρητικὸν μῆνα συνώνυμον τοῦ Ῥαβινθίου.

Ὁ Ὁμηρικὸς ὕμνος εἰς Ἀπόλλωνα [32] προσφωνεῖ «Φοῖβε ἄναξ, ὅτε μέν Σε θεὰ τέκε πότνια Λητὼ φοίνικος ῥαδινῆς/χερσὶν ἐφαψαμένη - - -» ὁπότε ἡ ἀναφερθεῖσα κατὰ τὴν γέννησιν τῶν τέκνων τῆς Λητοῦς ἐλαία τοῦ Στράβωνος πρέπει νὰ ἀναχθῇ εἰς τὴν τρίτην κατηγορίαν τῶν ἐπιχειρημάτων μας ἐκ τῆς σχέσεως Ἀθηναίων πρὸς Δῆλον καὶ Ἔφεσον. Εἰς Ἔφεσον ἔχομεν ὁμοίως ἐπιγραφικὰς [33] μνείας τοῦ σώματος τῶν Κουρητῶν συνιστομένου ἐξ ἓξ ἢ ἑπτὰ μελῶν, ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Νέρωνος ἕως τὸν 2 μ. Χ. αἰ.

Ὁ σύλλογος τῶν Κουρητῶν συνάπτεται καὶ πρὸς τὸ εἰς Πρυτανεῖον ἀνῆκον

---

28) Στρβ. Γεωγρ. ΙΔ 639 Lipsiae 1878.

29) P. Corneli, Taciti, The Annals (Ab excessu Divi Augusti) βιβλ. ΙΙ κεφ. LXI, ἔκδ. Loeb.) Primi omnium Ephesii adiere, memorantes non, ut vulgus crederet, Dianam atque Apollinem Delo genitos. esse apud se Cenchrium amnen, lucum Ortygiam, ubi Latonam partu gravidam et oleae, quae tum etium maneat, adnisam edidisse ea numina deorumque monitu sacratum nemus, - - -».

30) Ἰδ. RE XVIII 2, 1520 4) Ὀρτυγίη, ὡσαύτως Ὀρτυγίαν εἰς Συρακούσας, Αἰτωλίαν, Λιβύην. Ὡς ἐκ τῆς χρονολογήσεως εἰς χρόνους συγκρητισμοῦ τῆς ἐπιγραφῆς, οὐδόλως βαρύνουν αἱ ὑποθέσεις προελεύσεως τῆς Ὀρτυγίας παρὰ RE XVIII 2· ἰδ. ἄρθρ. d) Aitolien καὶ 4) Ὀρτυγίη, Ortsname σ. 1521 ὑπὸ Johanna Schmidt. Ἐκ τοῦ ἄλλου εἰς Αἰτωλίαν Κούρητες.

31) Εἰς RE ἄρθρ. Solmissos ὑπὸ Buerchner (νῦν Ala Dau = ποικιλλόχρουν ὄρος 664 μ. ὕψ.).

32) Ὁμηρικοὶ ὕμνοι, ἔκδ. Loeb.

33) Ὁ J. Keil, Kulte im Prytaneion v. Ephesos σ. 125, ὑποθέτει ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος σύλλογος καὶ εἰς ἄλλας εὐκαιρίας ἐώρταζεν ἀνάλογα συμπόσια καὶ ὅτι τόπος αὐτῶν τῶν ἑορτῶν ἦτο τὸ πρυτανεῖον ἐν τῷ ὁποίῳ εὑρίσκετο ἡ «εὐωχιακὴ ἕδρα τῶν Κουρητῶν.

Εἰς σ. 120 παραθέτει τοὺς «κουρητεύοντας» Inv. — Nr. 1021 D οἱ ὁποῖοι ὡσαύτως καὶ παρὰ J. Poerner, De Curetibus et Corybantibus 293, n. 30.[4] 3 μ. Χ. αἰ. Ἰδ. ἐπίσης R. Heberdey. Vorläufiger Bericht über die Grabungen in Ephesos, Oester. Jahreshefte, τομ. 8, 1904, σ. 77 (Wien 1905).

ἀψιδωτὸν οἰκοδόμημα τῆς Ἐφέσου διαμ. 1.10 μ. καὶ 1.15, ἐπὶ τῶν κιόνων τοῦ ὁποίου ἐτησίως ἐδηλοῦντο τὰ ὀνόματά των. Κατὰ τὴν μεγάλην πανήγυριν τῆς Ἀρτέμιδος εἰς ἀνάμνησιν τοῦ διὰ τοῦ θορύβου τῶν ὅπλων προξενηθέντος τρόμου εἰς Ἥραν ἐτελοῦντο μυστικαὶ θυσίαι καὶ συμπόσια: «εἰσφέρει[34] / τὰ μὲν ἄλλα] πάντα περί τε μυστηρίων καὶ θυσιῶν - - - / ἱδρυσάμενον δὲ καὶ νεὼ καὶ ἄγαλμα Σωτήρ/ας Ἀρτέμιδος».

Κοινὸς καὶ πρὸς τὴν Κρητομυκην. λατρείαν ὁ μικροσκοπικὸς διπλοῦς πέλεκυς[35] ὁ εὑρεθεὶς ὑπὸ τοῦ Hogarth μεταξὺ τῶν κοσμημάτων τοῦ θησαυροφυλακίου τοῦ ναοῦ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος.

Ἐκ τοῦ ἄλλου ἐξάπλωσις καὶ ἀλλαχοῦ πλὴν τῆς Ἐφέσου, ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, λατρείας τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος «ΕΦΕΣΙΑΝ[36] δὲ Ἄρτεμιν πόλεις τε νομίζουσιν αἱ πᾶσαι καὶ ἄνδρες ἰδίᾳ θεῶν μάλιστα ἄγουσιν ἐν τιμῇ» ρητῶς μνημονευόμεναι αἱ Σκιλλοῦς[37], Ἀλέα[38], Μεγαλόπολις[39], Κόρινθος[40], Πάνορμος[41], Ρόδος καὶ Ἐμπόριον[42], καὶ ἡ γειτνιάζουσα πρὸς τὴν Δῆλον Ἄνδρος[43] (ο ἶ κ ο ς Ἀ ν δ ρ ί ω ν εἰ ς Δ ῆ λ ο ν).

Κατὰ ταῦτα ἡ λατρευτικὴ καὶ πολιτικὴ ἱστορία τῆς νήσου Δήλου ἐπιτρέπουν ὕπαρξιν Ἐφεσίου[44] μηνὸς ΓΑΛΙ(ΝΘ)ΙΩΝΟΣ καὶ εἰς Δῆλον.

Κατὰ τὸν καθ. κ. Κοντολέοντα[45] «Ἡ νέα ἐπέκτασις τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρὸς τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἡ δημιουργηθεῖσα στενὴ σχέσις της Ἑλλάδος πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ κράτη τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν ἔδωσαν νέαν ἀκμὴν εἰς τὸ Αἰγαῖον· ἡ Δῆλος εὑρισκομένη ἀκριβῶς εἰς τὸ κέντρον ἀποκτᾷ ἐξαιρετικὴν σημασίαν ὡς λιμὴν ἐμπορικός· οἱ ξένοι τοὺς ὁποίους βλέπομεν νὰ ἐγκαθίστανται ἐδῶ, εἶναι ναυτικοὶ καὶ ἔμποροι προσελκυόμενοι ὑπὸ τῆς αὐξανομένης οἰκονομικῆς σημασίας τῆς νήσου».

Ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Δήλου καὶ ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ μηνὸς ὁδηγεῖ ἡ

---

34) Forschungen in Ephesos II Wien 1912 (= MCMXII) σ. 110 Nr 20. Sechzehn Bruchstuecke W. M. von drei dicken Wandquadern, stammend. Ἰδ. καὶ Ch. Picard, Ephèse et Claros, Paris 1922, σ. 287, κεφ. II, Les Mystères A. Éphèse, Ch. Picard, L' Éphésia, les amazones et les abeilles, REA 42, 1940, 270.— 4) Ἐκ τῶν παρατεθέντων ἀνωτέρω Ἐφεσιακῶν ἐπιγραφῶν εἰς τὸν σύλλογον τῶν Κουρητῶν συνκαταλέγονται οἱ σπουδαιότεραι, ἱ ε ρ ρ κῆρυξ, ἱ ε ρ ο σκόπος, ἱ ε ρ ο φάντης, θυμιατρός, ἀγνεάρχης, ἱεροσαλπιγκτής, ἑβδομοκούρης· ἰδ. καὶ Dittenberger, Syll. 134.

35) Arth. Evans, Minoan and Mycen. Element in hellenic life, J. H. S. 32, 1922, 285.

36) Παυσ. 4. 31 7—8. Κατωτέρω «τὰ δὲ αἴτια (ἐμοὶ δοκεῖν) ἐστὶν Ἀμαζόνων τὸ κλέος, αἳ φήμην τὸ ἄγαλμα ἔχουσιν ἱδρύσασθαι, καὶ ὅτι ἐκ παλαιοτάτου τὸ ἱερὸν τοῦτο ἐποιήθη. τρία δὲ ἄλλα ἐπὶ τούτοις συνετέλεσεν ἐς δόξαν, μέγεθός τε τοῦ ναοῦ τὰ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις κατασκευάσματα ὑπερηκότος, καὶ Ἐφεσίων τῆς πόλεως ἡ ἀκμή, καὶ ἐν αὐτῇ τὸ ἐπιφανὲς τῆς θεοῦ».

37) Παυσ. 5. 6, 5 «κατοικήσας (Ξενοφῶν) δὲ ἐν Σκιλλοῦντι τέμενός τε καὶ ἱερὸν καὶ ναὸν Ἀρτέμιδι ᾠκοδομήσατο Ἐφεσίᾳ».

38) Παυσ. 8. 23, 1.

39) Παυσ. 8. 30, 6.

40) Παυσ. 2. 2, 6.

41) Στρβ. 14. 639.

42) Στρβ. κατὰ τὸν Ἀρτεμίδωρον, Catal. Crète 88.

43) RE τομ. 5², σ. 2768 ὑπὸ Stengel, ἄρθρ. Ephesia.

44) Σχέσεις Ὀλυμπίας — Ἐφέσου κ. ἄ. ἰδ. εἰς Παυσ. 5. 24, 8 καὶ 6. 18, 6.

45) Ἰδ. Ν. Κοντολέοντος, Ὁδηγὸς τῆς Δήλου, 1950 σ. 21, BCH (3) 1879 151, 156, 463. W. Tarns The political standing of Delos JHS 44 1924 σ. 14.

πληροφορία τοῦ Θουκυδίδου [46] περὶ μετοικήσεως ἢ μᾶλλον ἐξορίσεως εἰς Ἀδραμύττιον πάντων τῶν κατοίκων τῆς Δήλου :

«ὅσπερ καὶ Δηλίους τοὺς Ἀτραμύττιον κατοικήσαντας, ὅτε ὑπ' Ἀθηναίων Δήλου καθάρσεως ἕνεκα ἀνέστησαν, ἔχθραν προσποιησάμενος ἄδηλον, καὶ ἐπαγγείλας στρατιὰν αὐτῶν τοῖς βελτίστοις, ἐξαγαγὼν ὡς ἐπὶ φιλίᾳ καὶ ξυμμαχίᾳ, τηρήσας ἀριστοποιουμένους καὶ περιστήσας τοὺς ἑαυτοῦ κατηκόντισε».

Ἐπίσης παρὰ Θουκυδίδει [47] «καὶ τὴν πεντετηρίδα τότε πρῶτον μετὰ τὴν κάθαρσιν ἐποίησαν οἱ Ἀθηναῖοι, τὰ Δήλια· ἦν δέ ποτε καὶ τὸ πάλαι μεγάλη ξύνοδος ἐς τὴν Δῆλον τῶν Ἰώνων τε καὶ περικτιόνων νησιωτῶν· ξύν τε γὰρ γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐθεώρουν, ὥσπερ νῦν ἐς τὰ Ἐφέσια Ἴωνες . . . . . Ἀθηναῖοι Δηλίους ἀνέστησαν ἐκ Δήλου, ἡγησάμενοι κατὰ παλαιάν τινα αἰτίαν οὐ καθαροὺς ὄντας ἱερῶσθαι, καὶ ἅμα ἐλλιπὲς σφίσιν εἶναι τοῦτο τῆς καθάρσεως, ᾗ πρότερόν μοι δεδήλωται ὡς ἀνελόντες τὰς θήκας τῶν τεθνεώτων ὀρθῶς ἐνόμισαν ποιῆσαι. Καὶ οἱ μὲν Δήλιοι Ἀτραμύττιον Φαρνάκου δόντος αὐτοῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ᾤκησαν οὕτως ἕκαστος ὥρμητο»· Εἰς Ἀδραμύττιον ποταμὸς Ἄνδριος [48].

Ἀνδριακὴ ἀποικία καὶ ἡ Ἀντανδρος μὲ λατρείαν Ἀρτέμιδος ἐπὶ τοῦ ἐπισήμου τῶν νομισμάτων Ἀστυρηνῆς (Ἐφεσίας) [49]. Κατὰ τὸν Κόνωνα [50] καὶ τὸν Φώτιον [51] «Ἀπόλλωνος καὶ Κρεούσης Ἄνιος γίνεται παῖς, τοῦ δὲ Ἄνδρος, ὃς μίαν οἰκήσας τῶν νήσων τὸ ὄνομα λείπει τῇ νήσῳ. [449 R] κατὰ στάσιν δ' ἐκεῖθεν ἐκπεσών, καὶ χωρίον ἰδὼν ὑπὸ τὴν Ἴδην παραπλήσιον Ἄνδρῳ, πολίζει τὸ χωρίον καὶ Ἀντανδρον πρὸς τὴν ὁμοιότητα ὀνομάζει. Τὴν δ' Ἄνδρον ἔρημον οὖσαν λαὸς Πελασγῶν ἐσῳκίσατο».

Ἡ παραλία τῆς Ἰωνίας μὲ τὴν εὑρεῖαν ἐπικοινωνίαν, ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ μὴ εὐμετακομίστων ἐνεπιγράφων λίθων, ἡ τήρησις εἰς Ἰωνίαν τῶν ἀριστοποιημένων ὡς εἴδομεν ἐκ τοῦ Θουκυδίδου ἐπιτρέπει κάλλιστα ὀνομασίαν μηνὸς ΓΑΛΙ(ΝΘ)ΙΩΝΟΣ ἐὰν καὶ ἡ στοιχηδὸν ἀναγραφὴ τοῦ ὀνόματος τοῦ μηνὸς τῆς ἐπιγραφῆς, τῆς ὁποίας κάλλιστον ante quem terminus δύνανται νὰ εἶναι οἱ χρόνοι τοῦ Φαρνάκου βοηθεῖ εἰς τοῦτο. Ἀριστοποιημένοι οἱ Ἱεροποιοὶ [52] ἦσαν προφανῶς τῆς 2953b ἐπιγραφῆς ἤτοι οἱ ἐνιαύσιοι ἄρχοντες διαχειρισταὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἱεροῦ καὶ διάδοχοι τῶν ἀμφικτυόνων Ἀθηναίων. Διατί νὰ ὑπονοήσωμεν ἐπὶ τῆς 2953b ἐπιγραφῆς περὶ τοῦ μηνὸς ΓΑΛΙ(ΝΘ)ΙΩΝΟΣ ἐφθαρμένα περισσότερα τῶν δύο γραμμάτων, ἐφ' ὅσον ἐκ τοῦ ἀπογράφου τοῦ Boeckh δὲν πιστοποιεῖται εὐρύτερον χάσμα ; Ἴσως τὸ παρὸν πρόβλημα δὲν δεῖται «Δηλίου κολυμβητοῦ» [53].

---

46) Θουκ. VIII 108.

47) Θουκ. III 104, V 1. Παρὰ Στρβ. «Ἀδραμύττιον, Ἀθηναίων ἄποικος πόλις ἔχουσα καὶ λιμένα καὶ ναύσταθμον» ΙΓ c 606, 50. Κατὰ Olshausen τὸ ὄνομα Σημιτικόν. Ἐκ τῶν Σχολ. Παυσ. ὑπὸ Frazer IV 27, 9.

48) Στρβ. Γεωγρ. ΙΓ 602, Δ. Πασχάλη Ἄνδρος Α, 285.

49) B. V. Head, Historia Numorum, Oxford 1911, 541.

50) Κόνωνος Διηγήσεις, Μυθογράφοι, Scriptores Poeticae Historiae ἔκδ. Westermann Brunsvigue 1843, κεφ. XLI.

51) Φωτίου Πατριάρχου Βιβλιοθήκη, 139 Patr. Gr. τόμ. 104.

52) RE τόμ. VIII σ. 1584 ἄρθρ. Ἱεροποιοί, Ν. Κοντολέοντος Ὁδηγὸς τῆς Δήλου, Ἀθῆναι 1950 σ. 20—1.

53) Διογ. Λαερτ. «Φιλοσοφ. βίων καὶ δογμάτων συναγωγὴν» βιβλ. 2, κεφ. Ε 22 «φασί δ' Εὐριπίδην αὐτῷ (τῷ Σωκράτει) δόντα τὸ τοῦ Ἡρακλείτου σύγγραμμα ἐρέσθαι, «τί δοκεῖ» ; τὸ δὲ φάναι, «ἃ μὲν συνῆκα, γενναῖα· οἶμαι δὲ καὶ ἃ μὴ συνῆκα· πλὴν Δηλίου γέ τινος δεῖται κολυμβητοῦ»· ἐπεμελεῖτο δὲ καὶ σωμασκείας, καὶ ἦν εὐέκτης».

Σύνδεσις τοῦ μηνὸς πρὸς λατρευομένην ὡς διετηρήθη εἰς τὸν 29ον μῦθον τῆς «Μεταμορφώσεως Συναγωγῆς» τοῦ Ἀντωνίνου Liberalis, ὁμωνύμου Γαλινθιάδος ἢ Γαλινθιασίων «πρὸ Ἡρακλέους ἑορτῇ θύουσι Γαλινθιάδι ἀ» σταθεροποιεῖ τὴν ὕπαρξίν του. Κερδίζομεν οὕτω τοπικὸν μῆνα, μῆνα ἀνοίξεως εἰς προκεχωρημένους χρόνους τὸν 7ον, τὸ Ἐφεσιακὸν ἡμερολόγιον ἐπιτρέπει τοῦτο, ἐπιρρωνύουν ἡ Ὀρτυγία καὶ Κούρητες ὡς καὶ μῦθος γεννήσεως τῶν τέκνων τῆς Λητοῦς εἰς Ἔφεσον, δὲν ἀναιρεῖ δὲ ἡ ὅλη γνῶσις τῆς λατρείας τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος διὰ συγκρίσεως καὶ πρὸς τὰ Κρητικὰ τοπικὰ ἡμερολόγια καὶ τὸ εἰδώλιον τῆς Ἁγ. Τριάδος καὶ ἡ ὅλη γνῶσις τῆς ἱστορίας τοῦ Δηλιακοῦ ἱεροῦ γενικώτερον τῆς Δήλου καὶ τῶν Ἀθηνῶν. Ὄχι μόνον «lectio difficilis potior» ἀλλὰ θὰ ἐπετρέπετο διατήρησις ἢ συμφυρμὸς προϊστορικῶν[54] λατρειῶν πρὸς Ἑλληνικὰς καὶ Ἑλληνιστικάς, ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀνάγεται εἰς τὴν προϊστορίαν ὡς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς γραμμικῆς B ὑπὸ Ventris - Chadwick, εἰς Ἑλληνιστικοὺς δὲ χρόνους γνωστὴ ἐπικράτησις θρησκευτικοῦ συγκρητισμοῦ. Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι αἱ σκέψεις μου θὰ τύχουν τῆς ἐπικροτήσεως καὶ τῶν σοφῶν Jean καὶ Louis Robert.

Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν ὑπάρχει ἡ σχολὴ τῆς Μυκηναϊκῆς καταγωγῆς της, ἐκπροσωπουμένη λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ Σουηδοῦ Martin Nilsson[55]. Ἡ σχολὴ αὕτη εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τοῦ Σπυρίδωνος Μαρινάτου[56], μὲ τροποποίησιν ὡς πρὸς τὴν συνέχειαν τῆς λατρείας τῶν νεκρῶν, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ ἐδημιουργήθη. Ταύτην ἀκολουθῶ.

ZUSAMMENFASSUNG

In dieser Arbeit, man Kann finden alles, was den Monat der 2953b Inschrift des CIG GALINTHION (= ΓΑΛΙ . . ΙΩΝ) betrifft und gibt dem die Moeglichkeit, namentlich zeitlich und œrtlich lokalizieren zu lassen.

Fürs eine Wiederherstellung im R.E. Artikel Kalendar gibt mehr kein dagegen,

---

54) Ἡ Γαλινθιὰς ὡς Προιτὶς συνάπτεται καὶ πρὸς Κόρινθον ἔνθα λατρεία ὡς εἴδομεν Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος. Ἰδ. εἰδικὸν Κεφ. τῆς μελέτης ΙΑΛΙΟΝ ΕΑΛΟΥ ΓΑΛΑΝΘΙΣ, Ἀθῆναι 1957, σ. 27 Ventris Chadwick, Documents in Mycen. Greek, Cambridge².

55) Ἰδ. τὴν τελευταίαν ἔκδοσιν M. Nilsson Mycenaean origin of Greek mythology, Berkeley los Angeles, London 1932 1972 A new Introduction and Bibliography by Emily Vermeule καὶ M. Nilsson, Minoan Mycenaean Religion and its Survival in Greek religion, Lund 1950² τοῦ αὐτοῦ Geschichte der griechieschen Religion, Muenchen 1967³, δι' ἱστορικὴν ἀναδρομὴν ἔχω ὑπ' ὄψιν τὴν σ. 16, 1 τῆς ἐκδ. 1955.

56) Μαρινάτου—Χίρμερ, Κρήτη καὶ Μυκηναϊκὴ Ἑλλὰς εἰς τὰς διεθνεῖς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας ἔκδ. Μονάχου 1959 τῆς β' ἐκδ. μόνον Γερμανιστί, Kreta, Thera and das Mykenische Hellas, Muenchen 1973, νεωστὶ Μαρινάτου, Kaineus (Caeneus) A further link between the Mycenaean and Greek worlds, Stud. in honour of C.F.C. Hawkes, Londou ὡς καὶ τὰς παραδόσεις του.